

НАУРА

Газета издаётся с 1 мая 1963 года

ГАЗЕТА ВЫХОДИТ НА КАЗАХСКОМ И РУССКОМ ЯЗЫКАХ

ЦЕНА ДОГОВОРНАЯ

№ 22 (4683)
СУББОТА,
2 июня
2001 года

В РАЙОННОМ АКИМАТЕ

О ходе выполнения Закона “О языках в Республике Казахстан”

Информация заместителя акима района А.К. Есмагамбетовой
на одном из последних аппаратных совещаний

В соответствии с Законом “О языках в Республике Казахстан” и Государственной программой функционирования и развития языков на 2001-2010 годы разработана программа развития языков и в нашем районе.

Наибольшими возможностями для организации обеспечения языковой подготовки обладают общеобразовательные школы. Одной из важнейших проблем является обеспечение учащихся отечественными учебниками нового поколения. В первую очередь это касается классов с казахским языком обучения. На сегодня учебниками нового поколения согласно плану обеспечены все школы района. Казахских школ в районе насчитывается — 28, русских — 3 и смешанных — 17. Обучаются на казахском языке 5501 учащийся (64,8%), на русском 3568 учащихся (35,2%). Учителя-филологи направляются на курсы повышения квалификации. Изучаются в школах казахский, русский, немецкий, английский и французские языки. Английский язык — в школах им. Сейфуллина, Байтуганской, Пржевальской СШ, им. Сулейменова, им. Талжанова, французский — в Солиной, Баршинской СШ, в остальных школах изучают немецкий язык.

Не ведется иностранный язык в Балыктыкольской, Талдысайской, Актюбинской, Сарыюзенской, Куланутпеской СШ.

В Пржевальской, Байтуганской средних школах, Жана-Курлуской основной школе не хватает специалистов казахского языка.

Следует отметить, что районным отделом образования проводится определенная работа по расширению и углублению изучения государственного языка учащимися и педагогическими коллективами. Ежегодно проводится смотр-конкурс среди педагогов-представителей разных национальностей на знание государственного языка. Такой же смотр проходит среди учащихся школ.

С целью повышения квалификации языковедов был организован районный конкурс учителей казахского языка и литературы.

В 4 школах из 48 — Индустриальной, Заречной, КСШ № 1, 3 — делопроизводство ведется на 2-х языках, в остальных (44) — на государственном языке.

В области культуры необходимо уделять особое внимание наиболее массовым и зрелищным формам — концертам, музыкальным шоу, всевозможным культурным мероприятиям. В этом направлении есть значительные сдвиги. Традиционно районный отдел культуры строит свою деятельность с учетом всех национальностей, проживающих на территории района.

Наметилась тенденция к увеличению востребованности государственного языка в системе государственных органов. Так, во всех государственных органах и организациях, кроме районного архива (на русском языке) делопроизводство ведется на двух языках. Здесь особо следует отметить районный отдел Казначейства (руководитель Белякова М.А.), где имеется спе-

циальная папка с Законом “О языках в Республике Казахстан” и разработана Программа развития государственного языка с учетом специфики деятельности.

В прокуратуре делопроизводство ведется на государственном языке.

Определенный опыт набран и сейчас не испытывают трудности по ведению делопроизводства на 2-х языках районный узел телекоммуникаций, РОВД. В районном узле телекоммуникаций с 1999 года имеется переводчик, который занимается делопроизводством на государственном языке. Согласно статье 22 Закона “О языках в Республике Казахстан” почтово-телеграфные отправления производятся на государственном и русском языках.

В РОВД сотрудничают кроме переводческой деятельности ведут уроки казахского языка с каждым отделом в отдельности один раз в неделю.

С нынешнего года начали получать бланки на двух языках и вести работу с клиентами, учетно-статистическую, финансовую документацию на двух языках: райстат, налоговый комитет, Народный банк, центр по недвижимости.

В трудовом коллективе почтовой связи ведутся кружки по изучению государственного языка работниками этих же организаций. Решением трудовых коллективов они ведут занятия на общественных началах, т.к. на оплату специалистов казахского языка в организациях нет финансовых средств. Эта одна из важных проблем сегодняшнего дня, которая требует своего решения.

Согласно Закону “О языках в Республике Казахстан” (статья 4) и Государственной программе функционирования и развития языков на 2001-2010 годы, в целях реализации статей 7 и 93 Конституции РК за счет местного бюджета необходимо проводить бесплатное обучение граждан государственному языку. По той причине, что обучить государственному языку на должном уровне, с сохранением грамматики может только специалист, нужны средства на его содержание, которые, к сожалению, в бюджете на эти цели не предусмотрены. Не стоит забывать и о том, что переводческая деятельность применяется на переходном этапе и со временем от работников все равно потребуется обязательное знание государственного языка. Учитывая это, районный военный комиссариат заключил договор с учительницей казахского языка на проведение занятий. Каждый работник РВК ежемесячно оплачивал работу кружка (по 150 тенге). На данный момент занятия приостановлены. Их необходимо возобновить и проводить повсеместно. А практику военкомата возможно перенять и другим.

Визуальная информация в соответствии со ст. 21 Закона “О языках в РК” должна излагаться на государственном и русском языках. Вывески на зданиях государственных учреждений соответствуют Закону. В названиях магазинов, торговых точек используется государственный язык, кроме магазина Бычкова (название только

на русском языке). Рекламные щиты, билборды на улицах, информации и объявления в зданиях госорганов и организаций оформлены на двух языках.

Акиматы Тенгизского региона, Балыктыкуль, Ак мечеть, Кертинди, Изенды, Амантау перешли на государственный язык. Акиматы сел Майоровка, Ивановка, Ахметауыл, Кобетей, Заречное, Щербаковское, Шахтер, Тассуат ведут делопроизводство на русском языке, хотя уже давно назрела необходимость перевода делопроизводства на двух языках в названных акиматах. В акимате поселка Киевка делопроизводство ведется на двух языках.

Программой функционирования и развития языков на период 2001-2010 годы в Нуринаском районе с 2002 года предусмотрен переход делопроизводства на государственный язык в акиматах сел Майоровка, Пржевальский, Тассуат, Шахтер, Ивановка.

Законом “О языках в РК” (ст.5) закреплено право на пользование родным языком, на свободный выбор языка общения, воспитания, обучения и творчества. Учитывая, что в районе проживают представители 37 национальностей, ведется работа по созданию и регистрации национальных культурных центров. Так, на районном уровне будет функционировать 4 основных культурных центра: казахский — на базе КСШ №2; русский — КСШ №1, с. Тассуат; украинский — КСШ №3, с. Заречное; немецкий — с. Майоровка, а также белорусский — налоговая инспекция и райфо, немецкий — РОВД, Закавказье — СЭС и территориальное управление, Средняя Азия — центр первичной медико-санитарной помощи. В центре будут сосредоточены не только атрибутика, наглядность, принадлежности быта и т.д., но это будет также место общения людей по интересам, национальности, соблюдениям обычая и традиций.

Как показала проверка, несмотря на ощутимые сдвиги в лучшую сторону внедрения государственного языка в делопроизводство, уровень реализации потенциала его в работе государственных органов все еще недостаточен. Изучение казахского языка работниками оставляет желать лучшего. Необходимо возобновление работы кружков во всех организациях.

Что касается районной газеты “Нура”, которая выпускается на двух языках, необходимо отметить, что она выполняет еще не все свои функции. Необходимо продолжить рубрику “Изучаем государственный казахский язык”, писать об организациях, где выполнение Закона на уровне требуемого, об энтузиастах своего дела, мнения читателей, творчество читателей на государственном языке, о людях и руководителях различных национальностей, владеющих государственным языком и пропагандирующим его.

По всем другим организациям различных форм собственности проверки по внедрению государственного языка в работе будут продолжены.

Жан - жақты тәрбие берілуде

Сарыюзен орта мектебінде балаларға тек білім беріп қана қоймай, олардың рухани байлығын арттыруда, өнерге бейімделуі, әсемділікке баулу мен халық өнерімен танысуы жолында аянбай еңбек етіп жүрген ұстаздар баршылық.

Мәжитова Дәмегой Әкімқызы, байырғы ұстаз, Сарыюзен орта мектебінің оқу-тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары.

— Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігінің 10 жылдығына орай мәдени-ағарту жұмыстарына біз осы мерейтойға бейімдей отырып жатырмыз. Мектебімізде бастауыш сыныптар арасында “Біз болашақтың ұрпағымыз” атты апталық өтті. Оның мақсаты — оқушылардың білімге, ғылымға ықыласын арттыру, салауатты өмір сүру, өз халқын, басқа ұлт өкілдерін құрметтеуге баулу және қоғам талабына сай тұлға қалыптастыру. Апталық өте қызықты, тартымды өтіп, балалар арасында “Ғажайып алаң”, “Көңілді жарыстар”, “Жұлдызды сағат” ойындарымен және балалардың “Егеменді еліміз ертені” атты сурет көрмесімен ұрпақты.

Апталықты өткізуге бастауыш сынып мұғалімдері Сатыбалдина Алмағұл, Абилдина Райхан, Рахметова Шолпан, Утебекова Бибігүл, практикант мұғалімдер Әжікбаева Гүлсім, Әжікбаева Гүлнарлар көп еңбек сіңірді. Әсіресе бірінші сынып жетекшісі Сатыбалдина Алмағұлдың ұйымдастырған қуыршақ театры балаларға көп әсер қалдырды.

“Үкі таққан, күй ағытқан ата-баба мұрасы” деп аталатын тәрбие сағатында оқушылар домбыра үлгілерімен, қобыздың түрлерімен және тағы да басқа жиырмаға жуық қазақтың ұлт аспаптарымен таныстырылды. Ән шырқалып, би биленді. Сәкен Сейфуллиннің “Ақсақ киік” өнін орындаған Ибраев Медет, “Қоғалайды” тамыр-жытқан Абилдина Айдаһар, “Суса-мыр-елдің жайлауы” өнін орындаған Жолбаева Айнуір, мектептегі домбыра жетекшісі Құрманова Самалдың сүйемелдеуімен “Отырар сазы” ұлттық аспаптар ансамблінің репертуарынан “Ата толғау”, “Би” күйлерін орындаған Мұсабаева Арайлым мен Жұзбаева Гүлнұр сияқты оқушылар болашағынан зор үміт күттіреді.

Жуен Бәтима Советқызы, 1976 жылы туған, Астанадағы Евразия университетінің түлегі, Сарыюзен орта мектебінің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі.

— Қазақ балалық тайғақты тағдыр-талайы сан қилы болып, сан ғасырлар бойы бостандықты аңсап, тәуелсіздікті армандап келді. Елім, жерім деп еніреп жүріп, ақ найзаның үшімен, ақ білектің күшімен қорғап келген жеріңіз тәуелсіздігіне талай өзенді тасытып, талай ғасырды асырып барып, қол жеткізді. Бүгінде ұлттық рәміздерімізді зор мақтанышпен көкке көтереміз. Міне сол байрағын желбіреткен Республикамыздың туған жұлдызы болып мақтанып отырмыз “Әзіл-жарасса” атты тамашалық бағдарламаға құрылған ойын-сауық кешін өткіздім. Кеш 5-ші сынып оқушылары Жаннабекова Гүлжарқын, Алирова Айна, Таипова Асылзатын орындауындағы “Елім менің” өнімен басталды.

8-ші сынып оқушысы Есімсейітова Гүлнар “Ауылым” өнін, 9-шы сыныптағы Әжікбаева Айнуір “Тіме намысыма” өнін, 11 сынып оқушысы Ибраева Ақнұр

“Туған елім” өнін, Әжікбаева Бибігүл “Отаным” өнін нақышына келтіре орындады. Алирова Айна, Ибраева Эльвира, Ибраева Забира билеген қазақтың әсем билері көрермен көңіліне қуаныш ұялатты. Сонымен бірге оқушылар өз тапқырлықтарын, шешендіктерін көрсете білді.

Жас жеткіншектерді осы бастан сахнаға, өнерге, көркемөзге бейімдеп ынталандыру әлі талай бұғып жатқан таланттардың көзін ашып үлкен өнерге жолдама алуға септігін тигізеді деп ойлаймын. Халықтың рухани әлемінде өшпес із қалдырған алаш азаматының ақынғы Мәлідің туғанына 120 жыл толу қарсаңында “Сұрасан Мәлі елі менің атым” деген кеш өткіздім. Оның мақсаты — ұрпақтан ұрпаққа жалғасып келе жатқан шешендік пен алғырлық, ерлікпен ежеттіліктің үрдісін кейінгі толқындарға жеткізу. Ер Мәлідің өмірі, күресі, өндері туралы мәлімет беру.

Бұл кештің екінші бөлімінде Әлжаппар Әбішевтің “Мәлі” деп аталатын екі бөлімді драмасы қойылды.

Осы кешті дайындауда ат салысқан Сарыюзен орта мектебінің мұғалімдері Құрманова Самал, Әжікбаева Гүлсім, Әжікбаева Гүлнар және оқушылар Атымтаев Айбек, Сағындықов Бейсенбек, Махметов Арулан, Тәжімова Ботагөз, Ахметов Ерден, Ибраева Зайра, Ахмаханов Алмасхан, Әшімова Жұлдыз, Оспанова Ботагөз, Қалқанова Алмағұл, Құсайын Гүлім, Төребеков Аянцарға, сонымен бірге 11 сынып оқушылары Ибраева Ақнұр, Смаилова Динара, Махметова Гүлмира, Мұғалимова Раушания, Гілеу Рустемдерге алғыстарымызды айта отырып, оларға ризашылығымызды білдіреміз. Алдағы уақытта олардың жұлдыздары жанып, таланттары жарқырай берсін дейміз.

Ж. МЫРЗАЕЛДИЕВ,
Тікенекті ауылының әкімі.

КУЛЬТУРА

Агитбригада-2001

Наступила весна, а за ней долгожданное лето. Пора посева зернового. Настала горячая пора для сельского труженика.

Не хлебом единым жив человек. Наша агитбригада, организованная директором РДК Сасымовым Жоланулы Садьковичем, колесит по степи. Завидев просторные поля, знойные степи, радуешься красоте полей, траве, ковылю.

Мы побывали во второй бригаде села Заречное. И, как оказалось, вовремя. Она первой закончила посев зерновых и оказалась в переловниках. Как приятно было видеть глаза механизаторов, когда звучали наши песни. Эти глаза звучали радостью и благодарностью, что о них не забывают, и что их труд самый главный на земле. Агитбригадисты встречали Бейсембаеву Асем, Шахарбаева Аманкелды, Тажибекова Асета, Ермекова Жанатая. Всю программу нашего концерта вела методист РДК Жақудина Гульмира.

Работник районной библиотеки провела обзор книг из серии “100 великих”: “100 великих женщин”, И.И. Семашко, “100 великих полководцев” Майкл Ли Лэнинг, “100 великих диктаторов”, И. Мусский, “100 великих авантюристов” и др.

Хочется сказать слова благодарности акиму села Дугарову Казбеку Кариевичу и директору хозяйства Першину Николаю Петровичу, которые также тепло встретили нашу агитбригаду, высказали много добрых пожеланий в наш адрес. Уезжали мы с чувством благодарности в сердце, и с большой надеждой, что еще не раз порадуем этих добрых и отзывчивых людей своими песнями.

Л. МАЛЫГИНА,
библиотекарь ЦРБ.

“... и весь мир станем твоим домом!”

“Люби свой язык, уважай язык друга и весь мир станет твоим домом!” Под таким девизом прошла Неделя казахского языка в КСШ №1. Игра “Звездный час”, олимпиады, “Поле чудес”, конкурс стихов: “Я знаю казахский язык”, другие формы внеклассной работы не оставили равнодушным ребят с 1 по 11 классы. У каждого была возможность показать свои знания по казахскому языку.

Учителями казахского языка Б.К.Кусайновой, Г.Б.Аскарковой, Г.Б.Армагамбетовой за неделю раньше было дано учащимся задание: выпустить стенгазеты на темы: “10 лет Независимости” и “Туған жер”.

Вся школа была завешена стенгазетами, красочно оформлен кабинет казахского языка.

Открылся школьный конкурс “ШКОЛЬНАЯ ЖИЗНЬ” Неделя казахского языка началась с начала. Среди учащихся была проведена олимпиада. Победителями стали ученики 4 классов: Арыкбекова Мариетта, Слухина Вера, Побиткова Наташа, Шевченко Юлия, Айтжанова Гульдана, Султанбекова Жазира, Руленкова Марина. На уроках казахского языка во 2-х классах прошел конкурс стихов. Очень красиво читали стихи Прония Яна, Пасюк Елена, Оралбекова Зарина. Урок-путешествие в 5-6 классах привлек в волшебный мир сказок. Дети показывали сказки, где были и Алдар-Косе, и Кожанасыр и многие другие герои.

Учащиеся 8-х классов приняли участие в игре “Звездный час”, где они показали не только знания по казахскому языку, но и по казахской литературе. Самой эрудированной и грамотной оказалась ученица 8 “б” класса Матюх Юлия. В 7-х классах прошли открытые уроки. Учитель Г.Б.Армагамбетова и ученики творили вместе, отвечали за удачный или неудачный результат, что говорит о взаимном уважении и ответственности.

Завершением Недели казахского языка и литературы был школьный вечер старшекласников: “Поле чудес”. Здесь тоже были подготовлены очень интересные вопросы, где участники быстро смогли найти ответы. Школа получила от участников игры очень хорошие подарки. Победителем стала Ахметова Алия, ученица 10 “а” класса.

Хочется поблагодарить за интересную игру и подготовку Г.Б.Аскаркову.

На школьной линейке все учащиеся-победители были награждены грамотами и призами.

Изучению казахского языка в школе уделяется большое внимание и очень важно, что, будь то викторина, игра, конкурс или вечер, везде звучала казахская речь.

Г. РАХИМЖАН,
организатор внеклассных дел КСШ №1.

КОЙЛЫ АУЫЛ ДИКАНДАРЫ ЕШКІМНЕН КЕМ ТҮСЕЙДІ,

- дейді "Изенді" акционерлік қоғамының президенті Қанат Отарбаев

Шынында да жермен жастайынан жұмыс істеп дала төсінде өбден шыңдалған механизаторлар астықты өңір өріптестерінен ешбір кем түсер емес. Және осылардың көбі кейінгі жастар, әке жолын қуған абзал азаматтар. Мысалы, Есенбеков Қанатты алатын болсақ ол, кішкентайынан әкесі Қуанның жанында жүріп, техника тетігін терең игерген бесасап саналды. Соңғы жылдары өкелі-балалы боп бір бригадала еңбек етіп жүр. Қанат Т-4 тракторымен ылғалды жауып, дән сіңірсе, Қуан-дөңкерлеуші.

Сондай-ақ, себушілер Николай Естремский, Әділхан Мұқашев, Аманжол Сатыбалдин Т-4 тракторында, Ғаббас Даулубаев ДТ-75 және Шүкірана Ырыспаев К-700 тракторында күндік жоспарын асыра орындап жүргендер. Бұлардың толассыз дән сіңіруіне ЗИЛ-130 қорабты

автокөлігіндегі Сәбит Ыбырайбеков субелі үлес қосып жүр.

Мерекелі жылдың көктемгі дала жұмыстарына ұжым тиянақты дайындықтармен келді, - дейді АҚ президенті Қанат Отарбаев. - Белгіленген көлемдегі жерге жеткілікті тұқым қоры былтырдан жасалынып, ол тиісті өңдеуден соң жоғары себу сапалылығына жеткізілді. Ал көктемгі дала жұмыстарына қатынасатын тракторлар мен тіркемелерді дер кезінде жөндеуден өткізіп, бірден іске қоса білді. Қазіргі жауапты кезеңде басшы мамандардың қадағалау-ұйымдастыру міндеттерін мінсіз атқаруы белгілі фактор. Бәрін бірдей атамды деп ренжімес деймін. Айталық, бригада жетекшісі Бекболат Көріпбаев, агроном-есепші Дулат Оспанов тағы басқалары ұжыммен біртұтас аралас-құралас жүреді, еңбек ада-

мының басы-қасында болады. Міне, шаруашылықтың бас экономисі Жаров Оралбай да дикандарға жиі қатынап, осы жерде еңбек ақысы ма, басқа жағдай ма, қолма-қол шешіп берді. Айтпақшыдай, оны-мұны ағымдағы жөндеу жұмыстарын білікті маман-механизаторлар болып осы жерде, аңыз шетінде жөнге келтіріп жатады. Тек, қажет қосалқы бөлшектер даяр болса болғаны. Амандық болса, енді бірер күнде көктемгі егісті тәмамдап та қаламыз.

Иә, койлы ауыл дикандары ешкімнен кем емес. Және себу мерзімі мен технологиясын агротехникалық талаптар шеңберінде ұстана білуде. Биыл нұралық диканшылар 3 мың гектардан артық жерге ырзық дән сіңірді кезеп, бүгінде нысаналарына жетіп те қалды.

Боташ БЕКМАҒАМБЕТОВ,
"Изенді" акционерлік қоғамы.

ХОЗЯИН СВОЕЙ ЗЕМЛИ

Жанбобек Жаксыбаев один из молодых руководителей Тенгизского региона, который на деле проявляет заботу об односельчанах. О его стиле и методе работы, отношении к людям очень много интересного рассказывают жители села Акколка, возглавляет которое Ж. Жаксыбаев. Главная черта характера Жанбобека, как подчёркивают земляки, твёрдость. Твёрдость данного имени слова. Твёрдость, проявляемая к себе и к другим на работе. И мягкость в обращении с детьми, неподдельная заинтересованность их будущей судьбой. Именно этим объясняется решение открыть интернат для учащихся средних и старших классов в соседнем селе Каракоин, где находится средняя школа. Ведь не секрет, что учащиеся малых сел учатся не у себя, а там, где имеют возможность устроиться. Родители переживают за детей. Не все родственники в столь трудное время соглашаются приютить сразу двух или трёх учеников. В течение всего учебного года и взрослые, и ребята испытывают мытарства. Из-за отсутствия жилья школьники часто пропускали занятия, не успевали по предметам. Перед 1 сентября в прошлом году Жанбобек Кабылдаевич за счёт хозяйства купил большой частный дом под интернат. Неожиданная новость ошеломила и обрадовала сельчан. Не случайным было действие молодого руководителя. Слабые знания — не залог будущего, как подрастающего поколения, так и всего края. А у Ж. Жаксыбаева есть мечта, чтобы оставались в родном ауле умные и грамотные люди, которые примужжили бы богатство отчего дома и в целом села. В приобретенном здании опять же за счёт хозяйства провёл капитальный ремонт. Просторную и светлую комнату отвёл девочкам. А другую комнату предоставил мальчикам. Есть большая столовая, кухня и подсобные помещения. Постельное бельё и посуду привезли родители. Они, сложившись, купили коврик и телевизор. И это понятно. Интернат открыли не на один год. Пока родители в радостном возбужде-

нии занимались подготовкой детей к новому учебному году Жанбобек Кабылдаевич с руководством районного отдела образования договорился по штату и оплате труда работников интерната. Приветствуя доброе дело, районный отдел образования без проволочек решил вопрос заработной платы работников. Всего приняли на работу 4 человека. Кстати, все они числились безработными в ТОО "Акколка". Заведующей интернатом назначили Айнауль Жакупову, имеющую педагогическое образование. Воспитателем приняла Саннию Досымбекову. Поваром работает Анархан Айдаркенова. А техника Назира Ермакбаева отвечает за чистоту и порядок интерната.

Питание школьников организовано за счёт хозяйства. Сам Жанбобек Кабылдаевич привозит из города необходимые продукты питания для 20 ребят, живущих в интернате, ежедневно отпускают продукты на общую сумму 5.000 тенге.

Регулярно посещают интернат медицинские работники. Следят как за здоровьем ребят, так и за санитарным состоянием помещения.

Зимой в здании интерната было тепло. Жанбобек Кабылдаевич обеспечил топливом в первую очередь интернат. А вот за потребленную электроэнергию ежемесячно расплачиваются родители.

Каждую субботу мальчиков и девочек специальным автобусом хозяйства привозят домой и в воскресенье вечером доставляют в интернат. Сейчас без уважительной причины школьники Акколки не пропускают занятия. Воспитатели интерната занимаются с ними после уроков.

Не скучна и внутренняя жизнь в интернате. Ребята дружно отмечают дни рождения, работники интерната устраивают всевозможные конкурсы по праздникам. В итоге повысилось качество знаний учащихся. И это отрадно. Не пропал труд Жанбобека Кабылдаевича. Ему выражают благодарность и стар и млад села.

В ближайшее время Ж. Жаксыбаев планирует расширить

здание интерната и купить соседний дом. В следующем учебном году обучающихся ребят в интернате будет больше. Надо сказать, что в самом селе Акколка есть начальная школа. За период работы руководителем ТОО "Акколка" Жанбобека Кабылдаевича школа ни разу не испытала проблемы с топливом или ремонтом здания.

Есть традиция села и она известна всей ребятне. Они с нетерпением ждут наступления нового года. Для малышей села руководитель ТОО привозит и раздаёт бесплатные подарки. А перед началом учебного года в счёт зарплаты выдаёт родителям наличными по 5тысяч тенге на каждого ребенка и выделяет автобус, чтобы могли съездить в город и купить школьные принадлежности.

Постоянное внимание к школе и забота о детях Жанбобека Кабылдаевича вполне объяснимо. Его детство тоже прошло в Акколке. Отец Кабылда Жаксыбаев, известный на всю округу уважаемый человек, 30 лет проработал управляющим тогда ещё отделения Акколка. Но основным богатством Кабылдаевича была его 12 детей. Жанбобек вырос в большой, скромной и трудолюбивой семье. И в 1989 году сельчане, зная его честность, принципиальность, целеустремлённость выбрали своим руководителем ТОО "Акколка". Теперь по истечению более 10 лет убедились, что не зря доверили свое будущее Жанбобеку Кабылдаевичу. Он поднял социально-экономическое положение хозяйства. Ни один житель Акколки не уехал, несмотря на отдалённость от центра.

Человек со стороны сразу замечает, что живут здесь единой семьёй. Белые аккуратные домики в ряд, чистота на улицах органично вписываются в окружающую природу.

Жизнь здесь строится основательно, потому что знают — они хозяева этой бескрайней земли. И дети, которые живут и учатся в интернате в соседнем селе, завтра придут им на смену. А поддержит их в этом руководителем Жанбобек Жаксыбаев.

Б. МУХИТДЕНОВА.

ТРОИЦА

3 июня 2001 года, а по старому летоисчислению 24 мая, святая православная церковь и все православные христиане в пятидесятый день после Пасхи празднуют как один из величайших праздников — день Святой Троицы. Пятидесятница.

Что означает сей праздник? В сороковой день, после воскресения Господа нашего Иисуса Христа, его ученики собрались в городе Иерусалиме, Иисус явился им и говорил: "Я пошлю обетованное Отца Моего на вас, вы же оставитесь в городе Иерусалиме, пока не облечётесь силою свыше, ибо Иоанн крестил водою, а вы через несколько дней будете крещены Духом Святым" Все апостолы, вместе с Божией Матерью и прочими верующими находились в одной горнице в Иерусалиме. Был третий час дня по еврейскому счёту часов, т.е. по нашему — девятый час утра. Вдруг раздался шум с неба как бы ураган, и наполнил весь дом, где находились ученики Христовы. И явились огненные языки и остановились по одному над каждым из учеников. Все ученики исполнились Духа Святого и стали славить Бога на разных языках, которых прежде не знали. Так исполнились слова спасателя. Дух Святой в виде огшошел на апостолов сподля проповеди ния всем народе огня в

ПРАВОСЛАВНЫЙ КАЛЕНДАРЬ

имеет силу опалить грехи и очищать, освящать и согреть души. Такое чудо удивило всех присутствующих людей и они стали говорить, что "они напильи сладкого вина". Тогда апостол Петр ответил им: "Покайтесь и креститесь во имя Иисуса Христа для прощения грехов, тогда и вы получите дар святаго Духа". Уверовавшие во Христа, около трех тысяч человек, приняли крещение. Таким образом начало устраивать на земле Царствие Божие, т.е. святая Церковь Христова. В этот Троицын День миру раскрылось действие всей Пресвятой Троицы, люди научились поклоняться и прославлять три лица единого Божества: Отца и Сына и Святаго Духа.

В этот праздник принято украшать храм и свои дома зеленью, а во время Богослужения стоять с цветами, выражая этим нашу радость и благодарность Богу за то, что Он Своим Святым и Животворящим (т.е. дающим жизнь) Духом обновил людей, родил их через крещение) в новую жизнь (цветы и зелень — знак жизни).

В отличие от всех других вероисповеданий, наша вера православная (правильно славящая Бога) исповедует поклонение Пресвятой троице, т.е. Бог отец, Бог сын, Бог-Дух Святой, поэтому этот праздник называется "День Святой Троицы" а Пятидесятницею потому, что сошествие Святаго Духа на Апостолов совершилось в пятидесятый день по Воскресении Христовом.

С великим праздником Вас. Да хранит Вас Господь!

Церковный Совет.

Праздник детства — радостный день

1 июня — Международный день защиты детей. Для меня же это не просто праздник, но и день рождения моего сына — Жунусова Саита, ученика 9 "б" класса КСШ № 1. Мы все родом из детства и именно нам, взрослым, хорошо известно, какое большое удовольствие получают ребята от праздников, когда оказываются в центре внимания. А как дети радуются, когда получают подарки?! Ведь это самое великое счастье видеть улыбки ребятнишек.

Ребенок — это наше будущее. Он живет, воспитываемый нами и радуется жизни. Ребенок не может развиваться без фантазии, мечты, трепетной нежности, без всего того, из чего создается личность.

В этот день я хочу поздравить еще и мою единственную дочь — Жунусову Макпал, которая учится в 8 "а" классе в КСШ № 3. Также от всей души хочу поздравить всех детей, проживающих в нашем районе с этим замечательным днем. Пусть он будет для вас действительно радостным.

Пожелание

Мой сын,
Хочу тебе я пожелать.
Мужчиной настоящим стать!
Хранить любовь,
Не предавать друзей,
Опорой быть семье своей,
Родителей не забывать.
И честным собственным трудом
Построить счастья
прочный дом.

С поздравлением любящие тебя: мама, сестренка Макпал, дедушка, бабушка, дяди, тети, сноха, братишки, племянники.
Джамбул-Астана-Кокчетав-Караганда-Киевка.

Тыныштық АҚПАСОВА,
пос. Киевка.

До свидания, наш главный учитель

Да разве сердце позабудет — Того, кто хочет нам добра, Того, кто нас выводит в люди, Того, кто рядом был всегда.

С любимой учительницей — Гаевской Татьяной Анатольевной мы провели 7 лет и при выпуске из школы хотим сказать, что все эти годы она была для нас второй мамой. Она научила нас быть чуткими, внимательными, отзывчивыми, уважать законы того общества, в котором мы живем. Татьяна Анатольевна преподает географию. Она прекрасно знает свой предмет, интересно ведет уроки, обладает широким кругозором и у нее можно проконсультироваться по любому вопросу.

С ней мы ездили в Боровое, где не только очень весело провели время и хорошо отдохнули, но и узнали много интересного о родном крае.

В памяти нашей навсегда останутся классные часы и необыкновенные праздники, проведенные вместе с Татьяной Анатольевной, которая не просто хороший классный руководитель, но и умелый организатор многих творческих общешкольных дел. Ребята ей доверяют, с ней советуются, потому что она понимает то, что другие могут не понять и видит то, что другие могут не увидеть...

Дорогая Татьяна Анатольевна! Мы от всей души благодарим Вас за Ваш нелегкий труд, за Ваше доброе сердце, за взаимопонимание и необыкновенное терпение! Мы все Вас очень любим и никогда не забудем!

Здоровья Вам, счастья, творческих удач! Еще мы поздравляем всех учителей Заречной средней школы с праздником Последнего звонка. Желаем, чтобы жизнь никогда не кончалась, Беда и печаль на пути не встречались, Огромной счастья, хороших друзей, Здоровья, успехов и радостных дней.
Учащиеся 11 "б" класса Заречной СШ: С. Босова, В. Буганчук, Н. Гердт, Е. Гришаклова, Д. Ли, Д. Лустяк, К. Садоев, К. Костыльенкий, О. Юрис, М. Швецлар, П. Першин, С. Шамаева, Р. Сидун, А. Тарасюк, В. Колоколчик.

Маленькая школа

Моя маленькая школа представляет собой двухэтажное здание, в котором имеется большое количество окон и дверей. Каждый кабинет этой школы представляется маленьким школьным уголком. В одном из этих школьных уголков я со своими одноклассниками и одноклассницами стараемся получить хорошие знания. Мой класс является таким же маленьким как и наша маленькая школа.

Я учусь в этой школе первый год, но уже сильно привязалась к ученикам. Они очень милые, добрые, могут всегда тебя поддержать. Их шутки, странные истории могут поднять настроение. В каждом мероприятии мы стараемся участвовать вместе. Этот класс является моей второй семьей, в которой любят и уважают друг друга.

Бывают в которых ки ссорят друг о м. ись, что лень к а

маленькой школе повлечет на них, и они поймут как прекрасно, когда твой класс горой за тебя. Зачем тратить время на то, чтобы ругаться с кем-то, натравливать друг против друга, когда можно жить и учиться в такой обстановке, где тебя ценят и уважают. Когда ты учишься в таком классе, учеба дается тебе легко. Когда выходишь к доске, то знаешь, что в этот момент мои одноклассники эмоционально поддерживают меня. За ту двойку, которую получает слабый ученик, мы переживаем всем классом.

Те дни, тот учебный год, который я провела в Каросе, я не забуду никогда.

Многие учащиеся мечтают поскорей окончить школу и поступить в институты. Но я думаю об обратном. Я знаю, как буду скучать по этим дням, даже по той двойке, которую получила по глупости. Хотя я и не отрицаю, что раньше думала по-другому. Я также знаю, что буду скучать по учителям, которые были очень строгими. Даже по парте, которую бы я не променяла на любую другую, по стулу, на котором сидела почти весь год, по доске, на которой я писала правильные и неправильные ответы на вопросы, которые задавала учителя, по каждому уголку своего класса.

Мне нравится школа, в которой я учусь. Хотя моя школа и маленькая, зато в ней столько хорошего и интересного, чего нет в других городских школах.

Тамара Мусаева,
выпускница Каройской средней школы.

10-ЛЕТИЮ НЕЗАВИСИМОСТИ РК

Олимпийские игры 2001 года

Президент Республики Казахстан своим Указом утвердил государственную программу "Образование", рассчитанную на пятилетний период.

Оттого, какова школа, как она работает, какую цель она фактически осуществляет, во многом зависит будущее развитие общества. Весь образовательный и воспитательный процесс в нашей школе направлен на индивидуальное самоопределение, на воспитание подрастающего поколения, построено на развитии ученика как личности, готовой воспринимать жизнь во всех её сложностях и противоречиях.

Теснейшим образом с умственным развитием связано физическое воспитание, поскольку интеллектуальное развитие, развитие духовных сил и способности определяются состоянием здоровья человека.

В нашей школе проводятся спортивные мероприятия: "Старты надежд", "Спортландия — страна здоровья". Традиционными стали "Школьные олимпийские игры", проводимые в апреле-мае как итог спортивных достижений.

В этом году школьные олимпийские игры открылись 16 ап-

реля. На открытии присутствовали учащиеся школы, учителя, почетные гости. С приветственными словами, напутствиями подрастающему и молодому поколению выступили заместитель акима района Есмагамбетов А.К., Сагимбеков С.Н., директор школы, завуч, учителя физкультуры и лучшие спортсмены школы.

И началась неделя состязаний. В эти дни школьный стадион заполнен участниками и болельщиками, родителями и учителями. Не осталось ни одного равнодушного человека. А болельщики переживали еще больше, чем игроки, следя за напряженной игрой. То на футбольном поле слышалось торжествующее: "Гол!", то с баскетбольной площадки несся ликующий возглас: "Ура!"

Непросто пришлось и судейской команде, в которую вошли Орлов С.П., Усенбекова Г.У., Винтерголлер И.В. и спортсмены: Бердыгожина Д., Курманов А., Акылбаев Б., Гизатулина А., Козодой Н., Каленкович Г., Камзин Е. и другие.

В напряженной борьбе выявлены чемпионы школы в легкой атлетике и команды-победители по футболу и баскетболу. Самы-

ми спортивными признаны 4 "а", 6 "а", 7 "б", 8 каз. классы.

23 апреля состоялось закрытие олимпиады. В торжественной обстановке вручены грамоты лучшим спортсменам школы: Касьяновой Н. (10 кл.), Курманову А. (10 кл.), Дайнеко С. (7 кл.), Тунгушаеву А. (7 кл.), Бляловой А. (7 кл.), Карипову Е. (5 кл.), Мутафян Е. (4 кл.), Сулейменову С. (4 кл.), Ермакбай Н. (1 каз. кл.), Исаеву Н. (1 каз. кл.), Закариной А. (2 кл.), Мутафян А. (1 кл.).

Распределили и II, и III места. Победителями командной игры по футболу в своих группах стали учащиеся 4 "а", 6 "а", 7 "б" и 10 "б" классов, в баскетболе сильнейшими признаны команды 4 "а", 6 "а", 8 "а" и 9 "а" классов. Закончились соревнования, улеглись страсти, но работа продолжается.

Здоровье — совокупность физических и духовных качеств человека, которые являются основой долголетия и необходимым условием осуществления творческих планов. Наша задача — укреплять здоровье учащихся, прививать навыки здорового образа жизни.

А. БАЛАБИЕВ,
завуч-организатор КСШ № 3.

Келісім-шарт — ынталандырудың ұтымды түрі

Изенді. Өзі аттас көлдің жағасынан кен қанат жайған елді мекен. Кезінде Нағидолла Бәстемұлы Әлібеков сондықтан білікті ұйымдастырушы негізін қалап, қой басын асылдандырудың жоғары дәрежесіне жеткен белгілі "Нұра" кеңшары 40 мыңға дейін ақтылы қой өрбітіп, малды ауылдың аты мен атағы өлкенде асып Республикаға әйгіленіп еді. Алматының көптеген ғалымдары осында жата-жастанып жылдар бойы ерінбей еңбек етуі арқасында қозының құйрықты ұяң жүнді қойы жаңа тұрғыда өмірге келіп, Қарғалы асыл тұқымды боп ел арасына ілезде көп тарап кеткен болатын. Ғұмырынның 17 жылын осындай игі мақсатқа, туған ортасының түлеп-өсуіне аянбай жұмсаған Нақан маркумның нәрелі ісін, оның көзі тірісінде орнын басқан тәжірибелі мал маманы, Баян Рымбекұлы Жәркеевте он жылдан астам уақыт мінсіз жалғастырып жана сатыға көтере білді. Өкінішке орай, Бәкеннен кейінгі кезең өтпелі өткелі боп көпке созылып, белді-белді шаруашылықтардың да белін қайыстырып, экономикасын тығырыққа тірегені мәлім. Индет боп тиген үлкен кесел тасы өрге домалаған "Нұра" кеңшары да айналып өте алмады. Содан барып, ылдыралы, құлдыралы, күйрейді. Не керек, баршаның көрген қайыршылық күнкөрісін бұлар да бастан өткерді. Ал қаншама жылдар бойы өсірген өрбіткен, балаша мәпелеп жеткізген 40 мың қой қырық бөлек боп шашырап ортада соңған нәлсіз саны ғана қалды.

Өткенге өкінібе, одан сабақ ал дейді. Бірақ, қойлы ауыл бұл тұжырымға да жете алмай делсал күй кешті. Әділіне жүгінейік, өзі тектес қайсы бір елді мекен күйін кешіп, бұ жүрден қопарыла көшкеннен басқа амал қалмағандай еді. Иә, бүгінгі тұңғайық, ертені көмескі көрініс берген қиын-қыстау шақ туындаған болатын. Міне, осы тұста Балықтыкөзде көзге түсіп, тұлғаланып қалған Отарбаев Қанат белең беріп, белді бекем буыл туған ауылдың тығырықтан шығаруға асыққан-тын. Көз алдарында өсіп-өнген, еңбек жолында бөлімше маманы боп осы ортада бастаған, қабілет-қарымын, көрегендік, ұйымдастырушылық ерекшеліктерін ерте білдірген Қанатты ауылдастары қуанышын жасырмай құшақ жая қарсы алғанын. Бұл да келе асынып кеткен шаруашылық барысына ден қоя кірісіп кеткен. Азаматтың азаматтық болмысын қиындықта көріп-білесін. Қанат та бойындағы көусар бұлақтай сыртқа бүлкінген адами қасиеттер бірден білдірді. Саладағы түбегейлі өзгерістер айлап емес, күн санап, үйренбеген ортаға батыл кіре бастады.

Бірінші күннен терен талдау жасалынып, - дейді "Изенді" акционерлік қоғамы-

ның президенті Отарбаев, - асыл тұқымды ұяң жүнді қарғалы қойының шашыранды қалдығын сақтап қалуға нақтылы жоспарлар бекітіліп, ұйымдастыру шаралары жүргізілді. Қой басының күрт төмендеп, өз төлінен өсімі болмай, өлім-жітімге, амалсыз союға, жоғалтуға, айырбастауға жол беріліп келгені анықталып, бұдан былайғыда бұрынғыша мал бағуға болмайтыны ашық айтылды. Сонда қандай өзгеріс кіргізіп, нендей амал құрылмалқ. Жоғарыда айтылған ебден "ауруға" айналған келенсіз кемшіліктерді қалайша жоюға болады? Және жаңалық ұсынылғанмен оны қойшы қауымы бірауыздан қабылдай қояр ма екен? Несін айтсаңыз, ақыл алтау, ой жетеу боп, бас қатты. Содан, нар тауекел деп ортаға мердігерлік әдісті тарттым. Өтсе осы өтімді болар. Өйткені қайыршылық күн кешкен шопандарды материалдық жағы қайтсе де қызықтырап деп есептегім-шатаспаптын. Мұнымыз бәрі де қықласпен, ынтамен бірауыздан қабылдады.

Әуелгі баста бұлар мердігерлікті толыққанды емес, жартылай енгізуді жөн көрді. Бұл да бір салықалы ой қорғудың нәтижесі еді. Сондағы негізгі мақсат шопандардың жауапкершілігін арттырып, оларға меншік сезімін ұялатуы. Ол үшін отар санын бұнағы мөлшерден ықшамдап, оны 1,5 деңгейіне шегеру керек болды. Сөйтіп, саулықтар қойшының отбасына белгілі мерзімге толық бекітіліп, уақытша болса да оның меншігіне айналды. Алғашқыда ынталандыру ықпалының өтімді, ал шопанға тиімді болуы үшін 100 саулықтан небары 70-тен қозы алып, оны бөлер шаққа дейін аман сақтау қарастырылды. Сонда, есептеңіз, жүзіне жүз алса-отызы меншігінде қалды. Тек, мынадай жәйтті ескерте кеткен жөн шығар. Осының ішінде, яғни 30 қозының, еңбекақы да бар. Одан қалды келісім-шарт бойынша шопан төл алу, жүн қырку науқанын және қый ою, босамоша бағым-күтімді өз мойнына алады. Әлбетте, осылардың шешілуі барысына толық бос-тандық-шопан өз қалауымен шешеді: сырттан кісі жалай ма, туған-туыстарын тарта ма өз еркі. Өлім-жітімге берілетін заңды 3 пайызда жанаша сипат алды. Егерде қой басы шешінемей, көрсеткіш 3-тен кем түссе, шопанға бұл тұрғыдан да ынталандыру ескертілді. Ал, керісінше асып кетсе өрине, шығынына қарай ұсталынады. Осының бәрін қорыта, талдай келе шопандар келісім-шарт талабымен бірауыздан келісті.

Ендігіде қойшының қой айырбастауы, қалай болса солай союы, өлім-жітімге орын беруі, тіптен күйекті өткізу мен бағым-күтімге көңіл бөлуі өзгеріп сала берді. Себебі оның кесімді мерзім аралығында қарамағын-

дағы отарға тек қана өзі қожа, өзі би екеніне көзі жетіп, иелік жауапкершілік сезімі арта түсті. Сөз жоқ, бұдан шаруашылық көп ұтқы, көп пайда алды. Бір-біріне жылдар бойы еңбек адамын зар илеткізген еңбекақы төленімінің шешімін табуы неге тұрады. Иә, қолданылған шұғыл шара өз жемісін қысқа мерзімде беріп, шаруашылық басшысының көрегендігін, біліктілігін айқындап берді. Оны мына төмендегі көрсеткіштер де бекіте түскендей:

- қой басы 1998 жылы 7501, ал 1999 ж. 3408 болса, 2000 ж. - 4091, 2001 ж. - 4623 болған. Оның ішінде саулықтар тиісті сәйкестікпен - 4415, 2557, 4091, 4623;
- барлық асыл тұқымды қой саны 1998 ж. 6601, 1999 ж. 3427, 2000 ж. - 4091, 2001 ж. - 4097 бас.
- Барлық алынған төл 1998 жылы 2282, 1999 ж. - 2097, 2000 ж. - 2449, 2001 ж. - 2825;
- әр 100 саулыққа шыққанда 1998 жылы 52 қозыдан, 1999 ж. - 82, 2000 ж. - 95, 2001 ж. - 95.
- бөліп алғандығы қозы 1998 жылы (бұл 15.08-ден есептелді) 1441 қозы, 1999 ж. - 2074, 2000 ж. - 2389.
- аспап-пайызы 1998 жылы 63, 1999 ж. - 98,9, 2000 ж. - 99,7; - қосымша салмақ 1998 жылы 485 ц, 1999 ж. - 530, 2000 ж. - 842;
- амалсыз сою 1998 жылы 1656 бас, 1999 ж. - 662, 2000 ж. - 574;
- өлген қой басы 1998 жылы 2011, 1999 ж. - 287, 2000 ж. - 162;
- өлген қозы 1998 жылы 696, 1999 ж. - 72, 2000 ж. - 47;
- баспа-бас айырбас 1998 жылы 712, 1999 ж. - 382, 2000 ж. - 177;
- Еңбекақы есебіне босатылған қой басы 1998 жылы 220, 1999 ж. - 497, 2000 ж. - 754;
- барлық қырылған жүн 1998 жылы 83 ц., 1999 ж. - 77, 2000 ж. - 83;
- әр бастан түскен жүн 1998 жылы 0,906 кг, 1999 ж. - 1,9, 2000 ж. - 2;
- барлық қой шығыны 1998 жылы 3667, 1999 ж. - 949, 2000 ж. - 716;
- Өздеріңіз көріп отырғандай 1998 жылы мен 2000-2001 жылдар көрсеткішінде айшықты өзгерістер бар. Атап айтсақ жалпы мал басы 1215, ал саулықтар - 415 басқа өскен. Осыдан барып мердігерлік тиімділігін ендігіде бойдақ малға да қолдана бастаған. Өрине, бұл жерде олардың салмақ қосуы мен сақталу пайызы шешуші фактор болып саналады. Биыл бойдақ малдағы шопандар келісім-шартқа қуана-қуана қол қойысты. Өйтпегенде ше, жанындағы әріптестерінің тек екі жыл ішінде осы арқылы тұрмысын

ол, бұл жұмыстарды қолға алар бұрын жер-жердегі ауыз су мәселесі ойластырылған болатын.

Осы жолғы сапарымда сәті түсіп, бір емес бірнеше кезекші сала мамандарымен жездесіп, оларды әңгімеге тартқан едім. Енді көп жылдардан бері ер адамдармен үзентілес болып, саланын төменгі буынынан бүгінде бас зоотехник дәрежесіне көтерілген Қабденов Зұлқияның әңгімесіне құлақ асып көрелік.

Өрине, мердігерлік әдіс тын жанылық, Отарбаев Қанат ойлап тапқан дүние емес. Мәселе оның туған ауылына қазіргідей қиын-қыстау шақта оралып іскерлік танытуында, өзі сияқты білікті азаматтарды маңына шоғырландырып, күрделеніп, асынып кеткен шаруашылық ахуалын саулықтыруға көрегендікпен мұрындық бола білуінде жатса керек. Оның ойындығына, болжамдығына, ұйымдастырушылығына қайран қаласын. Алысқа барып керевіне, мына мердігерлік әдісті жанығырып, оны енесі түсіп, есі кеткен шопан қауымына бүгінгі күн талабына оңтайлы келтіріп, екі жаққа да тиімді етіп ұсынып, осыдан күтімге нәтиже шығаруы, өзінің көздеген нысанасына жетуін-ақ айтсақ жеткілікті емес пе?! Әлеуметтік қамқорлыққа алынған қойшылар болса есін ілезде жиып алды. Оған алғашқы сынақтан өткен сындарлы жыл қорытындысы-ақ келіп, Өндірісті өлген жерінен әуітіріп тұрғызған соң, болашаққа нақты болжам жасалынып, басқа салаларды да ағына көтерді. Осының бәрінде

әлеуметтік жағдайы төзімсіз, кедейшілік тауқыметін тартқан топтарға ерекше назар аударылып, қолдан келген қамқорлық жасалынып келді. Әсіресе жергілікті мектеп мәселелеріне жіті көңіл бөлінді. Осының бір айғағы ретінде, мінекей, жаз шыға мезгілсіз тозған екі қабат мектеп ғимаратын қайрадан іске қосу қызу қолға алынып отыр.

- Мердігерлік әдістің шапағаты жалпы ауыл өміріне тиіп, елдің енесі көтеріліп, ертеніне деген сенімі нығая түсті, - дейді әңгімесін жалғастырған Зұлқия.

- Ал қойшылар болса міндетіне тын құшыныспен жігерлене ат салысуда. Ол мына кеше ғана аяқталған төл алу барысында жылдағыдан ерекше көзге түсті. Мысалы, жаңуылық мердігерліктегі байырғы шопан Нұрланов Ақболат отарына отар қосып, алғашқы боп жеңіске жетті. Ал оның қарамағында 369 саулық бағымда. Ортақ табысқа жұбайы Рауза, балалары Сексенбай, Байғали, Ерғали, Нұрғалилар да өз үлесін қосты. Сондай-ақ, жас шопандар ішіннен Төлеуов Бактыкелді мен Дайыров Сәрсен 100 саулықтан 100 қозы алып, үздік шықты. Бұлардың алғашқысы, негізінде, мал маманы, қойшының құт таяғын қолына алғанына көп болған жоқ. Ал екіншісі салаға жүрек қалауымен келіп, биыл төл алу науқанын екінші рет қана өткізіп отыр. Соған қарамастан бұлттыр тұсақтан әр жүзіне 95-тен қозы алса, мерекелі жыл тартуы айшықты боп дөңгеленді. Бұлармен үзентілес Ильясов Хамидолла, Әбетов Төлеген сынды майталман қойшылар да келеді: 98-95-тен қозы ерті. Жалпы шаруашылық бойынша 2987 саулықтан 2850 төл қабылданып сақталуда. Сонда 100-не 95-тен қозы ерген. Бұл жерде екі бөлімшенің де басшы-мамандарының еңбек үлесін де атап өткен жөн. Мысалы, бөлімше менгерушілер Құсайынов Өмірбай мен Құсайынов Асығат (бұлар тұма емес) шопанның іркес-тіркес келіп жататын қарбалас күйбенінін қашанда қызу ортасында жүреді. Бірде ақылмен, бірде нақты ісімен еңбек адамын алға қойылған мақсатқа жігерлендіре, жұмылдыра біледі. Төл алудан кейінгі бейнеті мол жауапты науқан-жүн қыркудың да ұйымшылдықпен ойдағыдай өтуі де, бәлкім, осындай тиынақтылықтың, басшылықтың арқасы шығар. Және биылғы өнімнің сапалылығы ерекше боп тұр. Алтыңға бағаланатын 10 тонна ашық түсті ұяң жүн бүгінде тестеліп буылып, сатуға өзір. Өрине, бұрынғы 45-50 теңгенің ауылы енді алыста қалғанына дау жоқ. Бытырдың өзінде лабораториялық тексерістен өткенде жоғары бағаланған болатын.

- Ендігі ең бір күрделі мәселе жаз-күй айларында мал басы-

ның амандығын сақтай білуде жатыр, - дейді ойын түйіндеген бас зоотехник. Бұл сала тікелей шаруашылықтың бас мал дәрігері Маканов Әбісейтке жүктелген соң, сеніміміз мол. Өйткені Әбекен білікті маман, тәжірибелі ұйымдастырушы. Боса-моса қой басын асылдандыру шаралары тұрақты жалғасын табуада. Бұл біздің негізгі бағытымыз. Және осына жауапты ұсақкеге биыл Қасымтаев Тілеубай сынды тиянақты адамның тағайындалуы үмітімізді арттырып, ойымыздан шығып отыр.

- Бұл бір айлық, бір жылдық шаруа емес, - дейді әңгіме кезегін іліп өкеткен Тілекен. - Содан да істі өр бағытқа арналған арнайы журналдар мен мал басының төл күнінен қозғалысын қадағалайтын, өсіп-өнуін сұрыптайтын бет шоты ашылып, қызмет тек осы құжаттар арқылы жүзеге асырылуда. Ол төгіні басталғалы сол отар-отарда жүрмін. Қазір отар жайлауға көшкен. Осы себепті қатынас та оңайға түспейді. Бірақ, Қанекен істің мән-жайын, маныздылығын терен түсінеді. Осыдан барып, бастаманың нәтижелігін өз бақылауында ұстап отыр. Амандық болса атына заты сай қылып, шаруашылық экономикасын сауықтырамызға, еңбек аламының әлеуметтік ахуалын жақсартарымызға сеніміміз мол.

- Иә, осы жолғы сапарымда өзін деп көп нәрсеге қанығып, соның ішінде әкімшілік пен еңбек адамдары арасындағы ынтымақтастықты, түсіністікті көріп марқайып қайтқам. Және осының бәрінде мердігерлік әдістің шешуші фактор болып, оңтайлы, білікті пайдаланылып отыруы ерекше назар аударып еді. Әлбетте, биыл келісім-шартқа белгілі өзгерістер енгізілген. Айталық, ендігіде шарт талабын толық орындағанымен 30 емес, 20 қозы меншігіне тиесілі болады. Себебі биылдан бастап айлық соғылып, ол уақытылы төленіп тұрмақшы. Мұндай шешімге қойшылар қауымы да қарсылық білдірген жоқ. Өйткені өзгеріс алдында олармен ашық әңгіме өткізіліп, жан-жақты түсінік берілген. Және болашақта, жылма-жылғы ағымда мұндай-мұндай өзгерістердің әлі де талай боларын астарсыз айтқан. Бірақ, тап бүгінгі күнде, ұжымды, бүкіл ауылды билеп алып алға жетелеуші, ынталандырушы, қозғаушы күш боп осы ұмыт қалған белгілі мердігерлік әдіс, оның материалдық берері екеніне ешбір дау жоқ. Сайып келгенде, мұның өзі тек "Изенді" тектес қой шаруашылықтарына емес, жалпыға бірдей терен ой тастар өзгелі бастау болса керек.

Боташ БЕКМАҒАМБЕТОВ, "Изенді" акционерлік қоғамы.

ҚОЙ ШАРУАШЫЛЫҒЫ: МЕРДІГЕРЛІК ӘДІС

жылы (бұл 15.08-ден есептелді) 1441 қозы, 1999 ж. - 2074, 2000 ж. - 2389.

- аспап-пайызы 1998 жылы 63, 1999 ж. - 98,9, 2000 ж. - 99,7; - қосымша салмақ 1998 жылы 485 ц, 1999 ж. - 530, 2000 ж. - 842;
- амалсыз сою 1998 жылы 1656 бас, 1999 ж. - 662, 2000 ж. - 574;
- өлген қой басы 1998 жылы 2011, 1999 ж. - 287, 2000 ж. - 162;
- өлген қозы 1998 жылы 696, 1999 ж. - 72, 2000 ж. - 47;
- баспа-бас айырбас 1998 жылы 712, 1999 ж. - 382, 2000 ж. - 177;
- Еңбекақы есебіне босатылған қой басы 1998 жылы 220, 1999 ж. - 497, 2000 ж. - 754;
- барлық қырылған жүн 1998 жылы 83 ц., 1999 ж. - 77, 2000 ж. - 83;
- әр бастан түскен жүн 1998 жылы 0,906 кг, 1999 ж. - 1,9, 2000 ж. - 2;
- барлық қой шығыны 1998 жылы 3667, 1999 ж. - 949, 2000 ж. - 716;
- Өздеріңіз көріп отырғандай 1998 жылы мен 2000-2001 жылдар көрсеткішінде айшықты өзгерістер бар. Атап айтсақ жалпы мал басы 1215, ал саулықтар - 415 басқа өскен. Осыдан барып мердігерлік тиімділігін ендігіде бойдақ малға да қолдана бастаған. Өрине, бұл жерде олардың салмақ қосуы мен сақталу пайызы шешуші фактор болып саналады. Биыл бойдақ малдағы шопандар келісім-шартқа қуана-қуана қол қойысты. Өйтпегенде ше, жанындағы әріптестерінің тек екі жыл ішінде осы арқылы тұрмысын

ол, бұл жұмыстарды қолға алар бұрын жер-жердегі ауыз су мәселесі ойластырылған болатын.

Осы жолғы сапарымда сәті түсіп, бір емес бірнеше кезекші сала мамандарымен жездесіп, оларды әңгімеге тартқан едім. Енді көп жылдардан бері ер адамдармен үзентілес болып, саланын төменгі буынынан бүгінде бас зоотехник дәрежесіне көтерілген Қабденов Зұлқияның әңгімесіне құлақ асып көрелік.

Өрине, мердігерлік әдіс тын жанылық, Отарбаев Қанат ойлап тапқан дүние емес. Мәселе оның туған ауылына қазіргідей қиын-қыстау шақта оралып іскерлік танытуында, өзі сияқты білікті азаматтарды маңына шоғырландырып, күрделеніп, асынып кеткен шаруашылық ахуалын саулықтыруға көрегендікпен мұрындық бола білуінде жатса керек. Оның ойындығына, болжамдығына, ұйымдастырушылығына қайран қаласын. Алысқа барып керевіне, мына мердігерлік әдісті жанығырып, оны енесі түсіп, есі кеткен шопан қауымына бүгінгі күн талабына оңтайлы келтіріп, екі жаққа да тиімді етіп ұсынып, осыдан күтімге нәтиже шығаруы, өзінің көздеген нысанасына жетуін-ақ айтсақ жеткілікті емес пе?! Әлеуметтік қамқорлыққа алынған қойшылар болса есін ілезде жиып алды. Оған алғашқы сынақтан өткен сындарлы жыл қорытындысы-ақ келіп, Өндірісті өлген жерінен әуітіріп тұрғызған соң, болашаққа нақты болжам жасалынып, басқа салаларды да ағына көтерді. Осының бәрінде

әлеуметтік жағдайы төзімсіз, кедейшілік тауқыметін тартқан топтарға ерекше назар аударылып, қолдан келген қамқорлық жасалынып келді. Әсіресе жергілікті мектеп мәселелеріне жіті көңіл бөлінді. Осының бір айғағы ретінде, мінекей, жаз шыға мезгілсіз тозған екі қабат мектеп ғимаратын қайрадан іске қосу қызу қолға алынып отыр.

- Мердігерлік әдістің шапағаты жалпы ауыл өміріне тиіп, елдің енесі көтеріліп, ертеніне деген сенімі нығая түсті, - дейді әңгімесін жалғастырған Зұлқия.

- Ал қойшылар болса міндетіне тын құшыныспен жігерлене ат салысуда. Ол мына кеше ғана аяқталған төл алу барысында жылдағыдан ерекше көзге түсті. Мысалы, жаңуылық мердігерліктегі байырғы шопан Нұрланов Ақболат отарына отар қосып, алғашқы боп жеңіске жетті. Ал оның қарамағында 369 саулық бағымда. Ортақ табысқа жұбайы Рауза, балалары Сексенбай, Байғали, Ерғали, Нұрғалилар да өз үлесін қосты. Сондай-ақ, жас шопандар ішіннен Төлеуов Бактыкелді мен Дайыров Сәрсен 100 саулықтан 100 қозы алып, үздік шықты. Бұлардың алғашқысы, негізінде, мал маманы, қойшының құт таяғын қолына алғанына көп болған жоқ. Ал екіншісі салаға жүрек қалауымен келіп, биыл төл алу науқанын екінші рет қана өткізіп отыр. Соған қарамастан бұлттыр тұсақтан әр жүзіне 95-тен қозы алса, мерекелі жыл тартуы айшықты боп дөңгеленді. Бұлармен үзентілес Ильясов Хамидолла, Әбетов Төлеген сынды майталман қойшылар да келеді: 98-95-тен қозы ерті. Жалпы шаруашылық бойынша 2987 саулықтан 2850 төл қабылданып сақталуда. Сонда 100-не 95-тен қозы ерген. Бұл жерде екі бөлімшенің де басшы-мамандарының еңбек үлесін де атап өткен жөн. Мысалы, бөлімше менгерушілер Құсайынов Өмірбай мен Құсайынов Асығат (бұлар тұма емес) шопанның іркес-тіркес келіп жататын қарбалас күйбенінін қашанда қызу ортасында жүреді. Бірде ақылмен, бірде нақты ісімен еңбек адамын алға қойылған мақсатқа жігерлендіре, жұмылдыра біледі. Төл алудан кейінгі бейнеті мол жауапты науқан-жүн қыркудың да ұйымшылдықпен ойдағыдай өтуі де, бәлкім, осындай тиынақтылықтың, басшылықтың арқасы шығар. Және биылғы өнімнің сапалылығы ерекше боп тұр. Алтыңға бағаланатын 10 тонна ашық түсті ұяң жүн бүгінде тестеліп буылып, сатуға өзір. Өрине, бұрынғы 45-50 теңгенің ауылы енді алыста қалғанына дау жоқ. Бытырдың өзінде лабораториялық тексерістен өткенде жоғары бағаланған болатын.

- Ендігі ең бір күрделі мәселе жаз-күй айларында мал басы-

ның амандығын сақтай білуде жатыр, - дейді ойын түйіндеген бас зоотехник. Бұл сала тікелей шаруашылықтың бас мал дәрігері Маканов Әбісейтке жүктелген соң, сеніміміз мол. Өйткені Әбекен білікті маман, тәжірибелі ұйымдастырушы. Боса-моса қой басын асылдандыру шаралары тұрақты жалғасын табуада. Бұл біздің негізгі бағытымыз. Және осына жауапты ұсақкеге биыл Қасымтаев Тілеубай сынды тиянақты адамның тағайындалуы үмітімізді арттырып, ойымыздан шығып отыр.

- Бұл бір айлық, бір жылдық шаруа емес, - дейді әңгіме кезегін іліп өкеткен Тілекен. - Содан да істі өр бағытқа арналған арнайы журналдар мен мал басының төл күнінен қозғалысын қадағалайтын, өсіп-өнуін сұрыптайтын бет шоты ашылып, қызмет тек осы құжаттар арқылы жүзеге асырылуда. Ол төгіні басталғалы сол отар-отарда жүрмін. Қазір отар жайлауға көшкен. Осы себепті қатынас та оңайға түспейді. Бірақ, Қанекен істің мән-жайын, маныздылығын терен түсінеді. Осыдан барып, бастаманың нәтижелігін өз бақылауында ұстап отыр. Амандық болса атына заты сай қылып, шаруашылық экономикасын сауықтырамызға, еңбек аламының әлеуметтік ахуалын жақсартарымызға сеніміміз мол.

- Иә, осы жолғы сапарымда өзін деп көп нәрсеге қанығып, соның ішінде әкімшілік пен еңбек адамдары арасындағы ынтымақтастықты, түсіністікті көріп марқайып қайтқам. Және осының бәрінде мердігерлік әдістің шешуші фактор болып, оңтайлы, білікті пайдаланылып отыруы ерекше назар аударып еді. Әлбетте, биыл келісім-шартқа белгілі өзгерістер енгізілген. Айталық, ендігіде шарт талабын толық орындағанымен 30 емес, 20 қозы меншігіне тиесілі болады. Себебі биылдан бастап айлық соғылып, ол уақытылы төленіп тұрмақшы. Мұндай шешімге қойшылар қауымы да қарсылық білдірген жоқ. Өйткені өзгеріс алдында олармен ашық әңгіме өткізіліп, жан-жақты түсінік берілген. Және болашақта, жылма-жылғы ағымда мұндай-мұндай өзгерістердің әлі де талай боларын астарсыз айтқан. Бірақ, тап бүгінгі күнде, ұжымды, бүкіл ауылды билеп алып алға жетелеуші, ынталандырушы, қозғаушы күш боп осы ұмыт қалған белгілі мердігерлік әдіс, оның материалдық берері екеніне ешбір дау жоқ. Сайып келгенде, мұның өзі тек "Изенді" тектес қой шаруашылықтарына емес, жалпыға бірдей терен ой тастар өзгелі бастау болса керек.

Боташ БЕКМАҒАМБЕТОВ, "Изенді" акционерлік қоғамы.

Білуіңіз керек

Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын азаматтар тұрғылықты жердің ішкі істер бөлімінің көші - қон полициясынан жеке басын куәландыратын құжаттар алуға міндетті. Жеке куәлік және қосымша Қазақстан Республикасы азаматының төлқұжаты және басын куәландыратын құжаттар, неісінің қалыуы бойынша мемлекеттік немесе орыс тілде жазылып беріледі, ал Қазақстан Республикасы азаматының төлқұжаты, сонымен қатар ағылшын тілде беріледі.

Жеке куәлік Қазақстан Республикасының азаматтарына 16 жастан беріледі. Кәмелет жасқа толып, алғаш алатын азамат, өзімен бірге, туу туралы куәлігін және ата-анасының (өкесінің немесе анасының) жеке куәлігіннің көшірмесін, көпро көрсеткіштен өткізілген және 1 фото сурет көлемі 3,5x4,5 мм. тұрғылықты жердің көші-қон полиция бөлімшесіне тапсырады.

Жеке куәлік толтыру кезінде төлқұжатқа немқұрайлықпен қарайтындыр кездесіп жатады. 18 жастан асып кеткен жеке куәлік алмағандар бұл азаматтарға, Қарағанды қаласының, ақпарат орталығынан, қылмыстық іс туралы анықтама және жеке басын растайтын ақпарат толтырылады:

Жеке куәлік:
16 жастан 25 жасқа дейін
25 жастан 45 жасқа дейін
45 жастан өмірбойы қолданылу мерзімімен беріледі. Сонымен қатар неке қырысқанда, тегін өзгергенде, қолдануға жарамсыз деп саналғанда, ұлтын өзгергенде, мекен жайын өзгергенде, бір облыстан екінші облысқа мысалға, Ақмола облысынан Қарағанды облысына ауыстырылғанда.

Қазақстан Республикасы азаматының төлқұжаты олардың өздерінің тілдеріне байланысты 10 жыл мерзімге беріледі. Қазақстан Республикасы азаматының төлқұжаты, Қазақстан Республикасы аумағынан шыққан кезде жеке басын куәландыратын құжат болып табылады.

Жеке куәлігін жоғалтқан жағдайда, сондай-ақ Қазақстан Республикасының азаматтығынан шығып, жеке басын куәландыратын және құжат алғанға дейін арнаулы орындардан, ақпарат орталығынан және мекен жай орталығынан тексеріліп, 3 ай мерзімге уақытша жеке куәлік беріледі.

Уақытша жеке куәлік Қазақстан Республикасы аумағында жарамды және қысқа мерзімді пайдаланылатын құжаттар болып табылады, алайда онымен азаматтық - құқықтық мәміелер жасауға болмайды.

Қазіргі уақытта жеке куәлік төлем ақысы - 155 теңге.
Қазақстан Республикасы азаматының төлқұжаты 20 АҚШ доллары (2900 теңге).

Ж. ЕРНИЯЗОВ,
Нұра аудандық ішкі істер бөлімінің көші-қон полиция бөлімшесінің бастығы, полиция майоры.

Спорт жарысы болды

Қантай ауылында Тәуелсіздік алғанымыздың он жылдығына арналған футболдан спорт жарысы өткізілді. Оны Талжанов және Шалабеков атындағы мектептердің спорт жаттықтырушылары Жанбол Жаяубаев пен Рүстем Аршкенов ұйымдастырды. Бұл жарысқа Ақмешіт, Қантай ауылдарының жастары, спорт ардагерлері, мектеп оқушылары қатысты. Бірінші кезекте екі ауыл жастары ойнап 2:2 есебімен тең түсті. Талжанов атындағы мектеп оқушы-

ТӘУЕЛСІЗДІККЕ - 10 ЖЫЛ

лары Шалабеков атындағы мектептің оқушыларымен кездесіп 4:1 есебімен жеңіске жетті.

Жарыс соңында ауыл әкімі Оспанов Е.О. спортшыларды құттықтап, жеңімпаздарға диплом мен грамоталар тапсырды. Жасы қырықтан асса да жарысқа келіп жүрген спорт ардагерлері С. Аршкенов, К. Арқуев, К. Абжалиевке грамоталар тапсырылды, ал олардың ізбасарлары Талжанов атындағы мектептің оқушысы Мұхамедрахымов Думан, Қантай ауылынан Аймағамбетов Ерлан дипломдармен марапатталды.

Негізі, қандай спорттық ойындар болса да, осы Ақмешіт ауылының жастары мен оқушылары аудандық, облыстық жарыстарға қатысып, өздерін көрсете алады. Бі